

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 13 maja 2024 r.

Pozycja 101

POSTANOWIENIE

z dnia 23 lutego 2021 r.

Sygn. akt Ts 103/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.B. w sprawie zgodności:

- 1) art. 99a w związku z art. 457 § 2 i 3 w związku z art. 424 § 1 pkt 1 i 2 i art. 424 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.) w zakresie, w jakim „pozwala sporządzić uzasadnienie orzeczenia na formularzu, w taki sposób, który uniemożliwia poznanie rozumowania sądu i nie pozwala także poznać rozumowania sądu II instancji, a także pozwala na nierozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym” z art. 42 ust. 1-3 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 31 ust. 1-3 w związku z art. 2; art. 31 ust. 1-3; art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 523 § 2 w związku z art. 519 w związku z art. 539a § 1-3 w związku z art. 437 i art. 439 w związku z art. 433 § 2 ustawy wymienionej w punkcie 1 w zakresie, w jakim „ogranicza możliwość wniesienia kasacji lub skargi od [w]yroku [s]ądu II Instancji w zakresie braku możliwości zaskarżenia każdego orzeczenia II instancji, które nie odnosi się do środków odwoławczych, zwłaszcza apelacji i podniesionych w tych środkach zarzutów, kasacją bądź skargą do SN”, z art. 42 ust. 1-3 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 78 w związku z art. 31 ust. 1-3 w związku z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1; art. 31 ust. 1-3; art. 2; art. 32 ust. 1 Konstytucji,

po s t a n a w i a:

odmówić nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 24 lipca 2020 r. (data nadania) M.B. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z wyboru, wystąpił z żądaniem na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z 10 sierpnia 2018 r. (sygn. akt [...]; dalej: wyrok Sądu Rejonowego) został skazany na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności warunkowo zawieszoną – tytułem próby – na okres 4 lat oraz karę łączną grzywny w liczbie 300 stawek dziennych, przy czym wysokość jednej stawkiiennej ustalono na 30 złotych. Orzeczenie to zostało utrzymane w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Z. z 17 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]; dalej: wyrok Sądu Okręgowego).

2. Skarżący podnosi w skardze dwa główne zarzuty.

Istota pierwszego polega na „błędnej konstrukcji formularza uzasadnień wyroków w sprawach karnych” (s. 5 skargi). Wskazuje on, że prawo do uzyskania uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji podlega ochronie art. 45 Konstytucji. Podkreśla, że uzasadnienie sądu drugiej instancji powinno odnosić się do istoty postępowania drugoinstancyjnego, a więc zawierać rozważenie wszystkich wniosków oraz zarzutów podniesionych w środku zaskarżenia. Zdaniem skarżącego formularz „pozwala pozorować uzasadnienie, które takiego standardu nie spełnia” (s. 5 skargi). Skarżący twierdzi, że sąd drugiej instancji nie odniósł się w jego sprawie do większości zarzutów apelacji, nie rozpoznał istoty sprawy, przez co zapewnił „fasadową kontrolę apelacyjną” (s. 6 skargi). Podnosi też, że ustawodawca powinien nałożyć na sąd drugiej instancji obowiązek wskazania katalogu zarzutów i dowodów oraz zobowiązać go do odniesienia się do każdego z nich (s. 8 skargi). W ocenie skarżącego brak rzetelnego uzasadnienia sądu drugiej instancji i „narzędzie w postaci formularza” naruszają prawo do rzetelnego procesu i prawo do sądu, niwecząc jednocześnie prawo do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji). Skarżący podkreśla, że w związku z tym, że formularz jest nieczytelny, brak jest możliwości odtworzenia rozumowania sądu drugiej instancji, a to skutkuje tym, że postępowanie karne jest tylko pozornie dwuinstancyjne, co jest sprzeczne z art. 176 ust. 1 i art. 78 Konstytucji (s. 8-9 skargi).

Uzasadniając drugi zarzut skarżący wskazuje, że „ustawodawca nie jest do końca swobodny określając, kiedy jest kontrola nadzwyczajna w Sądzie Najwyższym, a kiedy nie”. Problem nierzetelnych uzasadnień sądów drugiej instancji wynika, w jego ocenie, z braku kontroli przez Sąd Najwyższy „spraw niekasacyjnych”. Zdaniem skarżącego działa to demoralizująco na sądy drugiej instancji i tworzy podwójny standard orzekania w sprawach kasacyjnych oraz niekasacyjnych. Uważa on, że Sąd Najwyższy powinien kontrolować „po skardze strony w każdej sprawie (w tym wykroczeniowej), czy sąd II instancji odniósł się do wszystkich zarzutów apelacji” (s. 10 skargi). Twierdzi, że motywowałoby to sądy drugiej instancji do rozpoznawania wszystkich zarzutów. Podkreśla, że gdyby w jego sprawie istniała możliwość wniesienia skargi kasacyjnej, sądy nie mogłyby nie odnieść się do istoty linii obrony. Zaznacza, że jego zarzut dotyczy pominięcia prawodawczego, a więc Trybunał ma kognicję, aby orzekać w tej sprawie. Wskazał również, że w tak określonym przedmiocie kontroli, samodzielnym wzorcem kontroli w zakresie zasady zaufania do państwa i stanowionego przezeń prawa oraz zasady sprawiedliwości społecznej może być art. 2, a także art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji. Jak podkreśla, „[...] prawo człowieka do sądu i rzetelnego procesu, a zwłaszcza realizujące prawo człowieka do obrony wymaga, aby możliwa była kontrola (analogiczna, jak w przypadku skargi z art. 539a k.p.k.) nierozważenia wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym, bowiem w sprawach niekasacyjnych, sądy II instancji pomijają «istotę sprawy» przemilczają zarzuty apelacji i niweczą w ten sposób prawo do sądu, które realizuje prawo człowieka do obrony, tak jak w tej sprawie” (s. 14 skargi).

3. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 19 sierpnia 2020 r. (doręczonym skarżącemu 7 września 2020 r.) skarżący został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

- a) doręczenie odpisu lub kopii poświadczonej za zgodność z oryginałem wyroku Sądu Rejonowego oraz wyroku Sądu Okręgowego,
  - b) udokumentowanie daty doręczenia orzeczenia wskazanego jako ostateczne, w związku z niedołączeniem koperty wymienionej jako załącznik do skargi konstytucyjnej,
  - c) nadesłanie 2 kompletów załączników do skargi konstytucyjnej.
- W piśmie z 14 września 2020 r. (data nadania) skarżący usunął powyższe braki.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Przed przystąpieniem do wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej Trybunał uznał za konieczne przypomnieć, że nie jest organem właściwym do dokonywania kontroli prawidłowości orzeczeń sądów ani praktyki wykładni i stosowania przez nie przepisów. Trybunał nie jest, w szczególności, organem sprawującym nadzór judykacyjny nad sądami w zakresie orzekania, a więc nie może być upatrywany jako kolejna instancja odwoławcza od orzeczeń sądowych. Istotą postępowania przed Trybunałem jest ocena tego, czy treść zaskarżonych przepisów aktów normatywnych jest zgodna ze standardem konstytucyjnym wyznaczającym treść gwarancji konstytucyjnego prawa lub konstytucyjnej wolności tego, kto wniósł skargę konstytucyjną. Skarga musi być „zawsze «skargą na przepis», a nie na jego konkretne, wadliwe zastosowanie, nawet jeśli to prowadziło do niekonstytucyjnego skutku. Kontrola stosowania prawa przez sądy – choćby nawet błędnego – pozostaje poza kognicją Trybunału Konstytucyjnego” (postanowienie TK z 2 grudnia 2010 r., sygn. SK 11/10, OTK ZU nr 10/A/2010, poz. 131).

3. Przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie uczyniono następujące przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.) w brzmieniu:

– art. 99a:

„§ 1. Uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji, w tym wyroku nakazowego i wyroku łącznego, oraz wyroku sądu odwoławczego i wyroku wydanego w postępowaniu o wznowienie postępowania sporządza się na formularzu według ustalonego wzoru.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory formularzy uzasadnień wyroków oraz sposób ich wypełniania, mając na uwadze konieczność zamieszczenia w nich niezbędnych informacji wskazanych w ustawie, w sposób umożliwiający należyte sporządzenie przez uprawnionego środka zaskarżenia, a także właściwe dokonanie kontroli wyroku w razie wniesienia takiego środka”;

– art. 457 § 2 i 3:

„§ 2. Jeżeli sąd zmienia lub utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy, uzasadnienie sporządza się na wniosek strony, chyba że zostało złożone zdanie odrębne. Przepisy art. 422 i art. 423 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W uzasadnieniu należy podać, czym kierował się sąd wydając wyrok oraz dlaczego zarzuty i wnioski apelacji sąd uznał za zasadne albo niezasadne”;

– art. 424 § 1 pkt 1 i 2, art. 424 § 2:

„§ 1. Uzasadnienie powinno zawierać zwięzłe:

1) wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych;

2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku.

§ 2. W uzasadnieniu wyroku należy ponadto przytoczyć okoliczności, które sąd miał na względzie przy wymiarze kary, a zwłaszcza przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary, środków zabezpieczających oraz przy innych rozstrzygnięciach zawartych w wyroku”;

– art. 523 § 2:

„§ 2. Kasację na korzyść można wnieść jedynie w razie skazania oskarżonego za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania”;

– art. 519:

„Od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a Kodeksu karnego może być wniesiona kasacja. Przepisu art. 425 § 2 zdanie trzecie nie stosuje się”;

– art. 539a § 1-3:

„§ 1. Od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania stronom przysługuje skarga do Sądu Najwyższego.

§ 2. Wyrok można zaskarżyć w całości lub w części.

§ 3. Skarga może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1”;

– art. 437:

„§ 1. Po rozpoznaniu środka odwoławczego sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, zmianie lub uchyleniu zaskarżonego orzeczenia w całości lub w części.

§ 2. Sąd odwoławczy zmienia zaskarżone orzeczenie, orzekając odmiennie co do istoty, lub uchyla je i umarza postępowanie; w innych wypadkach uchyla orzeczenie i przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, art. 454 lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości”;

– art. 439:

„§ 1. Niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd odwoławczy na posiedzeniu uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli:

1) w wydaniu orzeczenia brała udział osoba nieuprawniona lub niezdolna do orzekania bądź podlegająca wyłączeniu na podstawie art. 40;

2) sąd był nienależycie obsadzony lub którykolwiek z jego członków nie był obecny na całej rozprawie;

3) sąd powszechny orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu szczególnego albo sąd szczególny orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu powszechnego;

4) sąd niższego rzędu orzekł w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu;

5) orzeczono karę, środek karny, środek kompensacyjny lub środek zabezpieczający nieznane ustawie;

6) zapadło z naruszeniem zasady większości głosów lub nie zostało podpisane przez którąkolwiek z osób biorących udział w jego wydaniu;

7) zachodzi sprzeczność w treści orzeczenia, uniemożliwiająca jego wykonanie;

8) zostało wydane pomimo to, że postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało już prawomocnie zakończone;

9) zachodzi jedna z okoliczności wyłączających postępowanie, określonych w art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8-11;

10) oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy;

11) sprawę rozpoznano podczas nieobecności oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa.

§ 2. Uchylenie orzeczenia jedynie z powodów określonych w § 1 pkt 9-11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego.

§ 3. W posiedzeniu mają prawo wziąć udział strony, obrońcy i pełnomocnicy. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio”.

– art. 433 § 2:

„§ 1. Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu – również w granicach podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1-3, a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435, art. 439 § 1, art. 440 i art. 455.

§ 2. Sąd odwoławczy jest obowiązany rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty wskazane w środku odwoławczym, chyba że ustawa stanowi inaczej”.

4. Analiza skargi konstytucyjnej w części dotyczącej zarzutu sporządzania uzasadnień wyroków na urzędowych formularzach (w zakresie zacytowanym w punkcie 1 *rubrum* niniejszego postanowienia) prowadzi do wniosku, że nie spełnia ona warunków formalnych umożliwiających nadanie jej dalszego biegu.

Przed wszystkim Trybunał stwierdza, że w istocie skarżący zakwestionował orzeczenia wydane w jego sprawie, a nie przepisy wskazane w *petitum* skargi. Skarżący podnosi bowiem, że wzór formularza uzasadnienia „pozwala pozorować uzasadnienie” (s. 5 skargi), jest nieczytelny, a przez to umożliwia sądowi – jak stało się, zdaniem skarżącego, w jego sprawie – nierozważenie wszystkich wniosków i zarzutów podniesionych w środku zaskarżenia. Skarżący, stawiając powyższe tezy, nie odwołuje się przy tym do żadnego przepisu, który miałby powodować wskazane przez niego wadliwości. Nie sposób uznać też tego, że skarżący kwestionuje jednolite i utrwalone rozumienie tych przepisów przez organy stosujące prawo (zob. np. wyrok TK z 2 czerwca 2009 r., sygn. SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83). Skarżący nie wskazał żadnego orzeczenia ani poglądu doktryny, które potwierdzałyby powyższą praktykę. Trybunał przypomina, że to na skarżącym spoczywa ciężar wykazania istnienia utrwalonej i jednolitej linii orzeczniczej odnośnie zaskarżonego przepisu.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK skarga konstytucyjna powinna zawierać uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Jeżeli skarga konstytucyjna nie zawiera uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności przepisu, a jedynie dotyczy niekonstytucyjnego stosowania prawa, to należy stwierdzić, iż wymóg uzasadnienia niekonstytucyjności przepisu nie został przez skarżącego spełniony. Powyższa okoliczność stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu (art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK).

Niezależnie od powyższego, na podstawie analizy uzasadnienia skargi Trybunał stwierdza również, że skarżący kwestionuje przede wszystkim treść formularzy uzasadnień wyroków. Formularze te zostały określone w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania (Dz. U. poz. 2349), które nie zostało wskazane przez skarżącego jako przedmiot kontroli w niniejszej sprawie. Wprawdzie art. 99a § 2 k.p.k. zawiera delegację ustawową do

wydania powyższego rozporządzenia oraz wytyczne co do jego treści, to jednak nie sposób uznać, że określa on samą treść formularzy. Analogiczna uwaga dotyczy pozostałych, wskazanych przez skarżącego, przepisów. Tak więc skarżący nie sformułował wobec zakwestionowanych przez siebie przepisów zarzutów adekwatnych do treści tych przepisów, co czyni te zarzuty oczywiście bezzasadnymi w rozumieniu art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

Ponadto Trybunał zauważa, że skarżący wiąże naruszenie swoich konstytucyjnych wolności i praw ze sporządzaniem przez sąd drugiej instancji uzasadnień na formularzach urzędowych. Tymczasem art. 424 k.p.k. wskazuje obligatoryjne elementy dotyczące tylko i wyłącznie uzasadnienia sądu pierwszej instancji. W konsekwencji Trybunał stwierdza, że przepis ten nie był podstawą wydania ostatecznego rozstrzygnięcia wskazanego przez skarżącego. Okoliczność ta stanowi – w zakresie zarzutu niekonstytucyjności art. 424 k.p.k. – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

5. Odnosząc się do drugiego zarzutu postawionego w skardze, dotyczącego braku możliwości wniesienia kasacji lub skargi od wyroku sądu drugiej instancji (punkt 2 *rubrum* niniejszego postanowienia), Trybunał przypomina, że wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z 10 sierpnia 2018 r. (sygn. akt [...]), utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego z 17 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]), skarżący został skazany na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności, która została warunkowo zawieszona – tytułem próby – na okres 4 lat. Dodatkowo sąd nałożył na skarżącego karę łączną grzywny w liczbie 300 stawek dziennych, przy czym wysokość jednej stawki dziennej to 30 złotych.

Brak możliwości wniesienia od powyższego wyroku kasacji lub skargi do Sądu Najwyższego – z czym skarżący wiąże zarzut niekonstytucyjności – wynika wyłącznie, odpowiednio, z art. 523 § 2 i art. 539a k.p.k., odczytywanych *a contrario*. Nie można tego wnioskować z wykładni innych przepisów wskazanych przez skarżącego.

Powyższa okoliczność świadczy o oczywistej bezzasadności skargi w części dotyczącej zarzutu niekonstytucyjności art. 519, art. 437, art. 439 oraz art. 433 § 2 k.p.k., co – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK – stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu w tym zakresie.

Jeśli chodzi natomiast o kwestię dopuszczalności skargi konstytucyjnej w zakresie art. 523 § 2 oraz art. 539a k.p.k. – kwestionowanych przez skarżącego z tego powodu, że ograniczają możliwość wniesienia do Sądu Najwyższego kasacji lub skargi od wyroku sądu II Instancji „w zakresie braku możliwości zaskarżenia każdego orzeczenia II instancji, które nie odnosi się do środków odwoławczych, zwłaszcza apelacji i podniesionych w tych środkach zarzutów, kasacją bądź skargą do SN” – Trybunał odnotował, że skarżący nie podjął próby wniesienia do Sądu Najwyższego żadnego ze wskazanych środków prawnych przeciw wyrokowi sądu odwoławczego i nie otrzymał orzeczenia Sądu Najwyższego, które potwierdzałoby niedopuszczalność tych środków w sprawie skarżącego. Tymczasem, jak wyjaśniał to już Trybunał w swoim orzecznictwie, „[w] przypadku, gdy przedmiotem skargi konstytucyjnej jest przepis przewidujący, że w danym przypadku środek odwoławczy nie przysługuje, należy mimo to wnieść środek zaskarżenia, aby uzyskać rozstrzygnięcie wydane w oparciu o normę prawną, która wyłącza możliwość zaskarżenia orzeczenia (postanowienie o odrzuceniu środka odwoławczego)” – (postanowienie TK z 21 czerwca 2010 r., sygn. Ts 243/09, OTK ZU nr 6/B/2010, poz. 454). W postanowieniu pełnego składu z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13 (OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35) Trybunał potwierdził, że w takim przypadku zaniechanie wniesienia zażalenia może pozbawić skarżącego możliwości skutecznego zainicjowania kontroli konstytucyjności w zakresie naruszenia prawa dostępu do dwuinstancyjnego postępowania sądowego oraz zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Stanowisko Trybunału zostało też potwierdzone w późniejszych judykatach (zob., spośród

wielu, postanowienia TK z: 5 kwietnia 2017 r., sygn. Ts 222/16, OTK ZU B/2017, poz. 81; 21 czerwca 2017 r., sygn. Ts 148/16, OTK ZU B/2017, poz. 271; 20 marca 2018 r., sygn. Ts 216/17, OTK ZU B/2018, poz. 109; 8 kwietnia 2019 r., sygn. Ts 147/17, OTK ZU B/2019, poz. 136; 23 lipca 2019 r., sygn. Ts 74/19, OTK ZU B/2020, poz. 17; 16 września 2019 r., sygn. Ts 93/19, OTK ZU B/2020, poz. 22; 15 stycznia 2020 r., sygn. Ts 90/18, OTK ZU B/2020, poz. 261; zob. również wyrok TK z 11 października 2016 r., sygn. SK 28/15, OTK ZU A/2016, poz. 79).

Niezależnie od powyższego, Trybunał zwraca uwagę na to, że wypowiadał się w swoim orzecznictwie w kwestii dopuszczalności ograniczania i różnicowania w zakresie dostępu do Sądu Najwyższego i wnoszenia nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

W sprawie o sygn. SK 32/03 Trybunał rozpoznał skargi konstytucyjne dotyczące niezgodności art. 523 § 2 k.p.k. z, po pierwsze, art. 32 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji i z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., a także, po drugie, z art. 2, art. 31 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 42 ust. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji. W wyroku z 17 maja 2004 r., sygn. SK 32/03 (OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 44), Trybunał orzekł, że art. 523 § 2 k.p.k. jest zgodny z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji i nie jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Ponadto Trybunał postanowił umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność orzekania.

W uzasadnieniu wyroku w sprawie o sygn. SK 32/03 Trybunał wyjaśnił, że przepisy procesowe ograniczające dostęp do nadzwyczajnych środków zaskarżenia (np. kasacji w sprawach karnych) wnoszonych do SN nie mogą być oceniane w świetle zasady dwuinstancyjnego postępowania sądowego określonej w art. 176 ust. 1 Konstytucji. Adekwatnego wzorca kontroli nie mógł też stanowić art. 42 ust. 2 Konstytucji, albowiem „art. 42 ust. 2 Konstytucji nie gwarantuje jednak prawa do zaskarżenia orzeczenia ani za pomocą apelacji, ani – tym bardziej – w drodze kasacji. Użyte w tym przepisie sformułowanie «we wszystkich stadiach postępowania» nie obliguje ustawodawcy do ustanowienia procedur kontrolnych. (...) Zasada prawa do obrony gwarantuje zatem możliwość podjęcia obrony także w stadium kasacyjnym, jednak z tej zasady nie sposób jest wyprowadzić obowiązku ustanowienia tego stadium”. Jeśli chodzi o kolej o kwestię ewentualnego zróżnicowania w dostępie do kasacji, Trybunał stwierdził, że „[n]ie stanowi zatem naruszenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa uregulowanie zakładające, że w przypadku sankcji najbardziej dotkliwej, naruszającej wolność człowieka, dopuszczalne jest oparcie kasacji zwyczajnej wnoszonej na korzyść oskarżonego także na zarzucie innych uchybień niż te, które wskazane są enumeratywnie w art. 439 k.p.k., z założenia mniej od nich drastycznych, ale z nimi porównywalnych. Podkreślić bowiem należy, że wymierzenie oskarżonemu bezwzględnej kary pozbawienia wolności stanowi bezpośrednią ingerencję w dobro o szczególnym dla niego charakterze – jego wolność. Mniej drastycznie negatywne następstwa prawomocnego orzeczenia obarczonego uchybieniami stającymi «inne rażące naruszenie prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia» są odczuwalne, gdy wobec oskarżonego orzeczona została inna kara – ograniczenia wolności albo grzywny. Podobnie rzecz się przedstawia z orzeczeniami środka karnego, bądź też odstąpieniem od wymierzenia kary lub środka karnego. Skazanie na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania z punktu widzenia faktycznej ingerencji w wolność skazanego zbliża się w istocie charakterem do kar wolnościowych (...). Orzeczenie kary o bezwzględnym pozbawieniu wolności jest najbardziej dotkliwe, stąd ryzyko skazania oskarżonego i wymierzenia mu bezwzględnej kary pozbawienia wolności wyrokiem dotkniętym rażącym uchybieniem lub utrzymanie takiego wyroku w mocy przez sąd orzekający w II instancji usprawiedliwia przewidziane w kwestionowanym przepisie zagwarantowanie tej kategorii podmiotów dostępu do kasacji”. Stwierdzenie dopuszczalności różnicowania w dostępie

do kasacji z perspektywy konstytucyjnej zasady równości miało dla Trybunału znaczenie podczas oceny zarzutu naruszenia prawa do sądu w tym sensie, że „[s]twierdzenie zatem, iż z perspektywy art. 32 ust. 2 Konstytucji art. 523 § 2 k.p.k. zasadnie różnicuje dostęp do kasacji w razie podniesienia zarzutu «innego rażącego naruszenia prawa, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia» w sytuacji, gdy oskarżonemu wymierzono karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, oddziałuje na ocenę zarzutu niezgodności tego przepisu z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Zaskarżony przepis jest zatem zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji”.

Tak więc w wyroku z 17 maja 2004 r., sygn. SK 32/03, Trybunał już wypowiedział się co do zgodności art. 523 § 2 k.p.k. ze wzorcami kontroli wskazanymi przez skarżącego w niniejszej sprawie oraz przedstawił argumenty uzasadniające taką ocenę. W niniejszej sprawie skarżący nie przedstawił żadnych nowych argumentów, które mogłyby wskazywać na konieczność dokonania odmiennej oceny tego przepisu. W szczególności, konieczności dokonania ponownej oceny konstytucyjności art. 523 § 2 k.p.k. nie mogło stanowić przywołanie przez skarżącego art. 42 ust. 1 i 3 oraz art. 78 Konstytucji, które nie mogły być adekwatnymi wzorcami kontroli w niniejszej sprawie.

W konsekwencji Trybunał uznał, że ze względu na wyrok z 17 maja 2004 r., sygn. SK 32/03, ponowne wydanie wyroku w sprawie konstytucyjności art. 523 § 2 k.p.k. byłoby zbędne w rozumieniu art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK, co stanowi przesłankę odmowy nadania jej biegu na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK.

Jeśli chodzi natomiast o art. 539a k.p.k., Trybunał zwrócił uwagę na to, że skarga do Sądu Najwyższego, o której mowa w tym przepisie, przysługuje wyłącznie od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania. W okolicznościach sprawy, w związku z którą skarżący wniósł skargę konstytucyjną do Trybunału, w której zapadł wyrok sądu odwoławczego utrzymujący w mocy wyrok sądu pierwszej instancji, przepis ten w ogóle nie mógł mieć zastosowania, podczas gdy – zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji – skarga konstytucyjna przysługiwać może wyłącznie na przepis prawa, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach konstytucyjnych skarżącego. W tym zakresie skarga była więc niedopuszczalna w rozumieniu art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, co stanowi przesłankę odmowy nadania jej biegu na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK.

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.